

ULUSLARARASI SOSYAL ARAŞTIRMALAR DERGİSİ THE JOURNAL OF INTERNATIONAL SOCIAL RESEARCH

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi/The Journal of International Social Research

Cilt: 14 Sayı: 81 Ekim 2021 & Volume: 14 Issue: 81 October 2021

www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

CUMHURİYET DÖNEMİNDE ANTALYA'DA EĞİTİMİN TARİHİ GELİŞİMİ

DEVELOPMENT OF THE HISTORY OF EDUCATION IN ANTALYA IN THE REPUBLIC PERIOD

Prof. Dr. Yüksel KAŐTAN*

Öz

Cumhuriyet'in ilanı ile birlikte Türk Ulusunun siyasi, sosyal, ekonomik ve hukuki yapısında olduğu gibi eğitim alanında da birtakım gelişmeler olmuştur. Mustafa Kemal Atatürk, gerçekleştirdiği inkılapların halk tarafından anlaşılması, benimsenmesi ve Türkiye Cumhuriyeti'nin muasır medeniyetler seviyesine çıkması açısından eğitime daha büyük bir önem göstermiş, bu kapsamda milli ve laik bir eğitimi hedeflemiştir.

Bu çalışmada Cumhuriyet Dönemi'nde Antalya'da eğitimin tarihi gelişimi, okuryazar oranı, okul ve öğrenci sayıları, okul ve öğretmen başına düşen öğrenci sayıları, eğitim alanındaki gelişmeleri içeren verilerle sonuca varmak amaçlanmıştır. Çalışmanın sonunda Cumhuriyet Dönemi'nde Antalya'da eğitim göstergelerinin Türkiye ortalamasına göre gelişimi ile bu göstergelerin Antalya'nın gelişimine etkisine yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Cumhuriyet, Dönem, Antalya, Tarih, Eğitim, Gelişme.

Abstract

There have been some developments in the field of education as well as the political, social, economic and legal structure of the Turkish nation along with the declaration of the Republic. Mustafa Kemal Ataturk, the understanding by the public of the reforms carried out, adoption and education in terms of contemporary to go to the civilization level of the Republic of Turkey has demonstrated a greater significance, aimed at a national and secular education in this context.

In this study, it is aimed to reach the final result of education in Antalya during the Republican Period, including historical development, literacy rate, number of students and students, number of students per school and teacher, and developments in education. Antalya education indicators in the end of the study period, with the development of the Republic of Turkey according to the average of this indicator is given to the effect on the development of Antalya.

Keywords: Republic, Period, Antalya, History, Education, Development.

1. GİRİŞ

Antalya, Türkiye'nin güneyinde, Akdeniz Bölgesi'nde, Akdeniz kıyısında yer alır. İlin yüzölçümü 20 815 km²'dir. Bu rakam ülke yüzölçümünün % 2,67'si'dir. İl toprakları 36° 06' ve 37° 27' kuzey enlemleri ile 29° 14' ve 32° 27' doğu boylamları arasında yer alır. Buna göre il Akdeniz iklim kuşağındadır. İl Batıdan Doğuya doğru kıyı şeridinde uzun bir alana sahip olmakla birlikte ulaşım zorluğu nedeniyle komşu ili Muğla ve Mersin'e ulaşımı Ankara'dan daha zor olabilmektedir. Kuzey'e doğru Burdur, Isparta ve Konya'ya kısmen daha hızlı ulaşılır. İli diğer illere bağlayan önemli geçitler vardır. Bu geçitlerin denizden yüksekliği yaklaşık 950 metre ile 1550 m arasında değişmektedir. İl topraklarının % 78'i olan yaklaşık 1 600 000 hektarı tarıma elverişli, geriye kalan % 22'si ise elverişsizdir. Tarıma elverişli alan içine ormanlar, çayır ve meralar ile bitkisel üretim yapılan topraklar girmektedir. Ormanlar % 74'lük bir payla tarıma uygun alanın en büyük bölümünü kapsamaktadır. Bitkisel üretime ayrılan alan % 23 dolayındadır. Çayır ve meralar ise, tarıma elverişli alanda ancak % 3 gibi küçük bir yer tutar.

Antalya kentinin batısı genel adıyla Tekeli Platosu, doğusu ise Taşeli Platosu olarak anılır. Dağlar, bu iki plato arasında sık sık yükselip, 2500 m'nin üzerine çıkarlar. Tekeli Yaylası il topraklarının batı sınırıyla Antalya Körfezi ve Antalya Ovası arasında kalan bölgedir. Yayla 700 ile 1 500 m arası yükseltilerde bulunur. Taşeli Yaylası Antalya Körfezi'yle Mersin İli sınırları arasındaki bölgeye yayılmıştır.

Antalya'nın genel yapısını güneyde dik yamaçlarla kesilen Akdeniz ve kuzeyde ona koşut uzanan Toros dağları oluşturur. İlin Batı kısımlarında denize dik, paralel, ardı ardına yükselen dağ silsileleri bulunur. Bu nedenle ilin Batı kesiminde düz ovalar az iken dağlık alanlar, dağlar arasında yer alan platolar biraz daha fazladır. Antalya ovasını kuzeyden yine Toros Dağları çevreler. İlin Doğu kesiminde ise Bozburun Dağı ve sonra Geyik Dağları yer alır. Geyik Dağları ilin doğusunda Taşeli Platosu üzerinde kuzey- batı-güneydoğu doğrultusunda uzanırlar. Dağlar arasında yer alan platolar dağların bu özelliği nedeniyle dağınık ve bozuk bir yapı gösterirler. Dağlık alanlar Antalya toprakları % 75,9'unu, platolar % 10,7'sini, yaylalar % 0,5'ini, ovalar ise % 12,9'unu oluşturur. Eğimin % 20'yi aştığı bu alanlar yaklaşık 12 000 km²'dir. Yalnızca Antalya Körfezi'ni oluşturan girintili kesimin kıyılarında eğim % 10 ile % 5 arasında değişir. Bu şerit ilin tüm alanında yaklaşık % 12,9'udur.

Antalya'da Antalya, Finike, Alanya, Kasaba, Demre ovaları ile Tekirova yer alır. Finike Ovası yaklaşık 80 km²lik bir alana, Kasaba Ovası yaklaşık 15 km uzunluğunda ve 4-5 km genişliğine, Alanya Ovası 30-40 km²'lik bir alana, Demre Ovası 20 km² kadar bir alana, Tekirova 10 km²lik bir alana sahiptir. İlde Manavgat Irmağı en önemli akarsudur. Bunun yanında Aksu Çayı, Köprü Çayı, Düden Çayı, Dim çayı, Kargı Çayı, Alara Çayı, Karpuz Çayı ve Alağır Çayı gibi ovaları sulayan önemli akarsular yer alır.

İl merkezi dolayında kırmızı kahverengi plato toprakları bulunmaktadır. Derinlikleri biraz daha fazla olan bu topraklar tarıma uygundur. Verim düzeyleri de kızıl-kahverengi podzolik topraklara oranla daha yüksektir, özellikle tarla tarımına ve meraclığa elverişlidir. Dağlık alanlar ise daha çok otlak ve ormana elverişli topraklara sahiptir. Eğimleri % 1 dolayındadır. Genellikle kumlu killi-tınlı olan bu topraklar tarıma uygundur. Antalya İl topraklarında anakayanın etkisi ile yüksek oranda kireç bulunması, verimliliği olumsuz yönde etkilemektedir.

Antalya Merkez İstasyonunun verilerine göre, yıllık ortalama sıcaklık, 18,7°C gibi yüksek bir değere ulaşmaktadır. Ortalama sıcaklık yılın hiçbir ayında 10°C'nin altına düşmemektedir. Sıcaklıkların en yüksek olduğu aylar temmuz ve ağustostur. En soğuk ay ise ocaktır. Yıllık ortalama donlu günler sayısı, Manavgat'ta 1,6'dır.

Antalya Akdeniz iklimi yağış rejiminin de bir özelliği olan bu durumda, en çok yağış kış ve ilkbahar ayların en az yağış ise yaz aylarında düşmektedir. Sıcak dönem olan yaz aylarında yağışlar çok yetersizdir. Yağışta görülen bu düzensizlik özellikle tarımı olumsuz yönde etkilemektedir. Yörede bulunan bitkilerin büyük bir bölümü kurakçıl nitelikte ve maki olarak adlandırılır. Maki türü Torosların etekleri boyunca ve kıyılarda 300 m yükseklikten başlayarak görülürler. Tür arasında laden, kekik otu, lavanta çiçeği, bazı çalı türleri, katran ardıcı, mersin ve kocayemiş sayılabilir. İlde, yükseltisi 300 m'yi aşan kesimlerde maki türleri yerlerini yapraklı ağaçlara bırakmaktadır. Bu ağaçlar arasında, meşe türleri en yaygın olanlarıdır. Saçlı Meşe, Suriye Meşesi, Lübnan Meşesi, Palamut Meşesi, Mazı Meşesi en çok rastlanan meşe türleridir. Bunlar genellikle kızılçamlarla karışık durumdadır. Bu özellikle, yükseltinin 1000 m'yi bulduğu yerlerde belirgindir. Karışık orman şeridi içinde 1200-1300 m'lerden sonra gürgen, akçağaç, dişbudak, kavak ve çınar gibi türler de vardır.

Bu yükseltilerden sonra iğne yapraklı ağaçlar yoğunluk kazanmaktadır. Bunlar arasında en yaygın olanları Lübnan Sediri ile Göknar'dır. Bu ağaç dağılımı özellikle ilin batısında, Bey Dağları ve çevresinde görülür. Kıyı bölgesinin alçak bölümlerinde ise en çok defne, akçakesme ve mersin ağaçlarına rastlanmaktadır. Çalı türleri ise bozuk drenaj dolayısıyla su toplanan çanaklar çevresinde bulunmaktadır.

2. CUMHURİYET DÖNEMİNDE ANTALYA'DA EĞİTİM ALANINDAKİ GELİŞMELER

Eğitim en genel tanımıyla, "bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik bir değişme meydana getirme süreci" (Ertürk: 1998, 13 olarak ifade edilmektedir. Ünlü düşünürlerden Eflatun'a göre eğitim, insana olgunluk vermektir. Kant'a göre ise eğitim, insanın doğuştan sahip olduğu birtakım yetenekleri geliştirmektir. Yine J.J. Rosseau eğitimi insan yetiştirme sanatı olarak tanımlarken, E. Durkheim ise eğitimi, sosyal olmayan nesli sosyal hale getirmek şeklinde ifade etmektedir (Sürmen: 2011, 4-5).

Milli mücadeleyi takip eden süreçte Türkiye Cumhuriyeti Devlet'i, birçok alanda olduğu gibi eğitim alanında da faaliyetlerine başlamıştır. 23 Nisan 1923'de TBMM açıldıktan hemen sonra 2 Mayıs 1920'de Milli Eğitim Bakanlığı kurulmuştur. Atatürk'ün "Türk Ordusu askeri mücadeleyi zaferle kazandı, ama gerçek kurtuluş savaşı siz öğretmenlerle kazanılacaktır" (Akarsu: 2000, 3). sözü bu alanda atılacak adımların ne kadar önemli ve gerekli olduğunu ifade eder niteliktedir.

Tanzimat Dönemi'nde ortaya çıkan ikili eğitim sistemi, yani eski ve yeni eğitim kurumlarının bir arada olduğu yapı, 19. Yüzyılın ikinci yarısı ve 20. Yüzyılın başlarında Antalya'da da karşımıza çıkmaktadır. Geleneksel eğitim kurumu olan medreselerle ilköğretim kurumları, etkinliklerini bir süre yan yana sürdürmüşlerdir. O vakitler sadece Antalya merkezinde 19 medrese bulunmaktadır. İlçelerde de aynı durum söz konusudur ve eski-yeni kurumlar bir arada eğitim faaliyetlerini yürütmektedirler. Birçok hukukçunun ve ünlü bilim adamlarının yetiştiği Akseki İlçesi'nde, başta İbradi olmak üzere, birçok köyde medrese bulunmaktadır.

Tevhid-i Tedrisat Kanunu (3 Mart 1924) ile tüm ülkede olduğu gibi ilde de eğitim birliği sağlanmıştır. İlk başlarda Antalya, Burdur ve Muğla illerini kapsayan Maarif Emirliği örgütü, 1931 yılında bir yasa çıkarılarak kaldırılmış, illerde Milli Eğitim Müdürlükleri kurulmuştur.

a.Okuryazarlık

Antalya'da 1927 yılında okuryazar oranı % 9,9'dur. 1955 yılında Antalya'da her 100 kadından 55'i, her 100 erkekte 79'u okuryazardır. İl, 1960'lı yıllara kadar okuryazarlık açısından Türkiye ortalamasının gerisinde kalmıştır. 1945 yılında ilde okuryazar oranı % 27,2 iken, Türkiye'de bu oran % 28,9'dur. Bu tarihten 20 yıl sonra ilde okuryazar oranı % 50'yi bulmuş, az bir farkla da olsa Türkiye ortalamasının önüne geçmiştir. 1960'lı yıllarda ilde okuryazarlık anlamında hızlı bir gelişme yaşanmış, okuma yazma bilenlerin oranı 1960 ile 1970 yılları arasında % 38,7'den % 50'ye çıkmıştır. (Yurt Ansiklopedisi: 1982, 831).

	Bilen erkek 1945 %	Bilen erkek 1960 %	Bilen erkek 1990 %	Bilen erkek 2013%	Bilen erkek 2016%	Bilen kadın 1945 %	Bilen kadın 1960 %	Bilen kadın 1990 %	Bilen kadın 2013 %	Bilen kadın 2016 %
Antalya	41,6	54,8	90,8	99,5	99,5	14,0	23,1	77,0	97,6	97,7
Türkiye	41,9	53,6	88,7	98,6	98,8	16,1	24,8	71,9	93,4	94,1

Tablo 1. 1945/1960/1990/2013/2016 Yılları Okuma Yazma Bilenlerin Oranları.

Kaynak: (DİE,1960; DİE,1990; TÜİK, 2013). Not: 1945 yılında 7 yaş ve üzeri nüfus esas alınırken, 1990, 2013 ve 2016 yıllarında 6 yaş ve üzeri nüfus esas alınmıştır.

2000 yılında ilde okuryazar nüfus oranı 91,8, okuryazar kadın nüfusunun toplam kadın nüfusuna oranı 87,3'tür (DİE, İl Ve Bölge İstatistikleri, 1994: 95). 1960 yılına kadar ilin okuma yazma bilen erkek ve kadın oranları, ülke değerlerine yakın olarak seyretmiştir. 1990 yılına gelindiğinde ve 2013-2016 verilerine bakıldığında, ilin sahip olduğu değerlerle okuryazar erkek ve kadın anlamında ülke değerlerini geçtiğini görmekteyiz. Dolayısıyla ilde eğitim alanında olumlu gelişmelerin kaydedildiğini söylemek mümkün olacaktır.

b. Okul Öncesi

Cumhuriyet'in ilanından günümüze kadar okul öncesi eğitimde dikkate değer bir yol kat edilmiştir. Yılda yıla okul öncesi okullar, öğrenciler ve bu okullarda görev yapan öğretmen sayısında artış olmuştur (Derman ve Başal: 564). İlde ilk anaokulunun ne zaman açıldığına dair kesin bir bilgi olmamakla birlikte, İttihat ve Terakki Partisi döneminde birinin Değirmenönü diğerinin de Tuğayzade Cemal Bey İlkokulu'nun bitişğinde olmak üzere iki anaokulunun var olduğu düşünülmekteyken, bu bilgi de 1926-1927 Salnamesi ile de desteklenmiştir. Sonraki süreçte bu okullar kapatılmıştır (Deniz, 2009: 44).

	Okul	Öğrenci	Öğretmen
Türkiye 1997	6 563	182 533	1 717
Antalya 1997	152	4 034	17
Türkiye 2007	22 506	701 762	25 901
Antalya 2007	536	17 368	828
Türkiye 2016	28 891	1 315 854	76 384
Antalya 2016	873	47 853	3 017

Tablo 2. 1997-2007-2016 Okul Öncesi Eğitim Düzeyinde Okul, Öğrenci Ve Öğretmen Sayıları.

Kaynak: TÜİK, Bölgesel İstatistikler, Eğitim İstatistikleri, 1997, 2007, 2016.

1997-2016 yılları arasında okul öncesi eğitim düzeyinde gerek okul sayısı, gerek öğretmen sayısı, gerekse öğrenci sayılarında hem Türkiye'de hem de Antalya'da kayda değer bir artış yaşanmıştır. 1997'den 2007 yılına kadar ildeki okulöncesi okul sayısında 3,5 katlık bir artış yaşanırken, öğrenci sayısındaki artış 4 katı aşmıştır. 2007 den 2016 yılına kadar da okul sayısında 1,6, öğrenci sayısında da neredeyse 3 katı bir artış olmuştur. Ülke genelinde okulöncesi eğitime verilen önem dolayısıyla okul ve öğrenci sayısındaki artış öğretmen ihtiyacını doğurmuştur. Söz konusu yıllar arasındaki öğretmen sayısında gerçekleşen artış bunu gözler önüne sermektedir.

c. İlkokul

1923-1927 yılları arasında birçok ilde olduğu gibi, Antalya'da da ilkokul sayısında düşüş görülmektedir. 1927' de başlayan artışlar da düzensizdir, 1932'de ilkokul sayısı 124 iken, 1937'de 97'ye düşmüştür. Dalgalanmalar, büyük ölçüde köy ilkokullarından gelmektedir. Kent ilkokullarının sayısı 19-22 arasında değişmektedir. 1937-1943 arasında köy okulları sayısında önemli bir artış vardır (Eğitmen kurslarının ve Köy Enstitülerinin açılması ile birlikte) 1937'de 76 olan köy okulu sayısı; 1943'te 87'si öğretmenli, 122'si öğretmenli olmak üzere 209'a çıkmıştır. Artış % 175'dir.

Antalya'da 1961-1962 ve 1978-1979 öğretim Yılları Arasında İlkokul Sayısı

Öğretim Yılı	Kent	Kır	Toplam
1961 – 1962	31	449	480
1970 – 1971	45	694	739
1978 – 1979	69	836	905

Kaynak: DİE, Milli Eğitim İstatistikleri, İlköğretim 1961-1965, Öğretim Yılı Başı 1970-1971, İlköğretim 1978-1979).

İzleyen yıllarda daha yavaş bir hızla artan ilkokul sayısı 1961-1962'de 480'e, 1978-1979'da 905'e çıkmıştır. 1980-1981'de bu sayı 918'e ulaşmıştır. 1927-1978 yılları arasında ilkokul sayısında artış 7 kata yakın gerçekleşmiştir (Aynı artış Burdur'da 2,5 kattan çok, Muğla'da ise 4 kattır). Köy ilkokullarının sayısındaki artış, aynı sürede 8 kata yakındır. Buna karşın, 1978-1979 öğretim yılında Antalya'da 20 köy okulsuzdur. Köy ilkokullarından 39'u geçici yapılarda, barakalarda eğitim faaliyetlerini sürdürmektedir. Aynı yıl 70 kent okulunun hemen hemen yarısında, 836 köy ilkokulunun %18' inde ikili öğretim yapılmaktadır. 1993 yılında

ildeki ilkokul sayısı 1 026'dır. 2012 yılından itibaren 12 yıllık kesintisiz eğitime geçiş yapılmış olup, ildeki ilkokul sayısı 637, 2016 yılında da 546'dır.

Yıllar	Kent		Kır		Genel Toplam
	Erkek	Kız	Erkek	Kız	
1961-62	7 500	6 000	26 100	14 900	54 500
1970-71	11 900	10 800	35 900	20 000	86 600
1978-79	16 200	15 200	34 600	31 100	97 100

Kaynak: DİE; Milli Eğitim İstatistikleri, İlköğretim, İlgili Yıllar; Yurt Ansiklopedisi, s.4326

Tablo 3. Antalya Kent ve Kır Okullarındaki Öğrenci Sayısı.

Antalya'da 1923'de 6 600 dolayında ilkokul öğrencisi vardır. On yılda bu sayıda yarısı kadar artış olmuştur. İlköğretimde ülke düzeyinde ilk atılım dönemi olan 1937- 1943 arasında ise Öğrenci sayın 11.500 dolayından 16.000'e yükselmiştir. Aynı dönemde Antalya köylerinde ilkokul sayısı yaklaşık 3 katına çıkarken, öğrenci artışı aynı hızla gerçekleşmemiştir. Köylerde okul sayısının % 175 oranında artmasına karşın, öğrenci artışı yalnızca % 37 olmuştur. Kentlerde ise, okul sayısı hemen hemen değişmediği halde, öğrenci sayısı % 44 yükselmiştir.

Bu dönemde kız öğrenci sayısı, erkeklere oranla daha yavaş artmıştır. 1937'de erkek öğrenci, toplamın % 68'ini oluştururken, 1943'de bu oran %70'e çıkmıştır. İlkokul öğrencilerinin sayısı 1961-1962 öğretim yılında, % 25'i kentte olmak üzere 55.000 dolayına çıkmıştır. Aynı yıl, erkek öğrencilerin toplam öğrenci içindeki payı % 61'dir. İzleyen yıllarda kız-erkek dengesi daha da düzelererek, 1978-1979 öğretim yılında hemen hemen eşitlenmiştir. 1960'lardan sonra köye oranla kentte öğrenci artışı daha hızlıdır. Bunun başlıca nedeni kentsel nüfusun bu dönemde gösterdiği hızlı gelişmedir. 1978- 1979'da sayılan 97.000'e ulaşan ilkokul öğrencilerinin üçte biri kentlerdedir. 1980-1981'de toplam öğrenci sayısı 98.400'e çıkmıştır. 1993 yılında 117 247 ilkokul öğrencisi eğitim görmektedir. 2012 yılında bu sayı 142 565'e yükselmiştir. 2016 yılında da ildeki ilkokullarda 132 377 öğrenci vardır.

Antalya'da Kent Ve Kır İlkokullarındaki Öğretmen Sayısı

Yıllar	Kent	Kır	Toplam
1961-62	301	798	1.099
1970-71	602	1.629	2.231
1978-79	1.054	2.713	3.767

Kaynak: DİE, Milli Eğitim İstatistikleri, İlköğretim İlgili Yıllar

Antalya'da, Cumhuriyetin ilk yıllarında ilkokul öğretmenlerinin sayısında da bir düzensizlik vardır. 1923-1927 arasında azalan okul sayısına koşut olarak öğretmenler de azalmıştır. Köy ve kente dağılım da dalgalanmalar göstermektedir. Köy öğretmenlerinin sayısı 1927'de 116 iken, 1932'de 139'a çıkmış, 1937'de yeniden düşerek 131 olmuştur. Kentlerde de benzer bir durum vardır. 1937'de başlayan eğitim programlarından sonra öğretici kadro 1943'te 364'e çıkmıştır. Artışlar, özellikle köy okullarında görülmektedir. 1937'de 131 öğretmenden oluşan köy öğretim kadrosu, altı yıl sonra 143'ü öğretmen, 119'u eğitimci olmak üzere iki katına ulaşmıştır.

1961-1962 öğretim yılında ilde ilkokul öğretmeni sayısı 1.100'e ulaşmıştır. Bu sayı, 1943'e göre iki kat artmıştır. Ancak, aynı dönemde Öğrenci sayısı daha hızlı arttığından 1943'te 44 öğrenciye bir öğretmen düşerken, bu sayı 1961-1962'de 50'ye çıkmıştır. 1961-1962'de öğretmenlerin %27'si kentlerdedir. İzleyen yıllarda bu oran, biraz azalmışsa da 1978-1979'da yeniden % 28 olmuştur. 1960 sonrasında öğretmen artışı öğrencilere göre daha hızlıdır. 1978-1979 döneminde öğretmen başına düşen öğrenci sayısı 1961-1962'ye göre yarı yarıya azalarak 26'ya düşmüştür. Bu sayı, kentlerde 30, köylerde 24'tür.

1980-1981'de öğretmen sayısındaki artış hızı azalmıştır. Aynı yıllarda ilde 4 054 ilkokul öğretmeni görev yapmaktadır. 1937'den sonra öğretmen kadrosuna, eğitimci de atanmaya başlamıştır. Bunlar, askerliğini çavuş olarak yapanlar arasından seçilerek bir yıl süren kurslarda yetiştirilmektedir. 1943'te öğretim kadrosunun üçte biri eğitimci kadrosundan oluşmaktadır. Eğitimci yetiştirme programları, köy enstitüsü çıkışlı öğretmenlerin sayısının artması üzerine bırakılmıştır. 1961-1962'de öğretmenlerin % 64'ü kadroludur. Geri kalanlar meslek dışından sağlanan vekil öğretmenlerdir. 1978-1979'da ise öğretmenlerin çok büyük bir bölümü kadroludur; dışarıdan öğretmen sağlama sorunu hemen hemen ortadan kalkmıştır (Yurt Ansiklopedisi: 1982, 831).

1993-2013-2016 İlkokul Düzeyinde Okul, Öğrenci Ve Öğretmen Sayıları

	Okul	Öğrenci	Öğretmen
Antalya 1993	1 026	117 247	5 140
Antalya 2012	637	142 565	7 688
Antalya 2016	546	132 377	8 651

Kaynak: DİE, 1993; TÜİK, 2012, 2016

1993 yılında ilde ilkokul düzeyinde görev yapan öğretmen sayısı 5 140 iken, 19 yıl sonra 2012 yılına gelindiğinde bu sayı % 49 artarak 7 688 olmuştur. 2016 yılında ise ilde görevli ilkokul öğretmeni 8 651'dir.

d.Ortaokul

Antalya'da 1964-65 öğretim yılında biri özel olmak üzere toplam 12 ortaokul varken, 1977- 1978 Öğretim yılında bu sayı 56'ya çıkmış, özel ortaokul kapanmıştır (Yurt Ansiklopedisi: 1982, 832). 1993 yılında genel ve mesleki olmak üzere iki çeşit ortaokul olup, ilde, 133 genel ve 16 mesleki ortaokul olmak üzere toplam 149 ortaokul bulunmaktadır. 2012 yılında ortaokul sayısı 481 iken, 2016'da sayı 558'e çıkmıştır.

1993-2012-2016 Ortaokul Düzeyinde Okul, Öğrenci Ve Öğretmen Sayıları

	Genel Ortaokul	Mesleki ve Teknik Ortaokul	Genel Ortaokul (Öğrenci)	Mesleki ve Teknik Ortaokul (Öğrenci)	Genel Ortaokul (Öğretmen)	Mesleki ve Teknik Ortaokul (Öğretmen)
Antalya 1993	133	16	40 405	5 104	1 710	7
Antalya 2012	481	---	141 203	---	7 984	---
Antalya 2016	558	---	148 549	---	9 324	---

Kaynak: DİE, 1993; TÜİK, 2012, 2016

1975-1976 öğretim yılında ilkokulu bitirenlerden %29'u ortaokullara kayıtlarını yaptırmışlardır (Burdur'da % 35, Muğla'da % 32). Bu oran erkeklerde % 34, kızlarda % 23'tür.Ortaokullardaki öğrenci sayısı 1954- 1977 arasında 11 kat artarak 1 171'den 14 109'a yükselmiştir. Kız öğrencilerde artış hızı 20, erkek öğrencilerde 9 katı dolayındadır. Ortaokullardaki sınıflarda 1977-1978 öğretim yılında ortalama 38 öğrenci bulunmaktadır. 1993 yılında ildeki genel ortaokullarda 40 405 öğrenci bulunurken, mesleki ve teknik ortaokullarda 5 104 öğrenci vardır. Buradan da anlaşılacağı üzere, genel ortaokullar daha çok tercih edilmektedir. 2012 yılında ilde ortaokullarda 141 203, 2016'da 148 549 öğrenci öğrenim görmektedir. 1993 yılından 2016 yılına kadar 3,2 kat artmıştır.

1950 sonrasında öğrenci sayısındaki artış, öğretmenlerinkinden daha yüksek olmuştur. 1954-1955 öğretim yılında 58 olan öğretmen sayısı 7 kat artışla 1977-71'de 434'e yükselmiştir. Bunun yanı sıra kadrolu öğretmen oranları da düşmüştür. 1954-1953 öğretim yılında öğretmenlerin hemen tümü kadrolu iken, 1977-1971 Öğretim yılında 5 öğretmenden 1'i dışardan ilkokul öğretmenlerinden sağlanmaktadır. 1993 yılında ilde görev yapan ortaokul öğretmeni sayısı genel ve mesleki ortaokul toplam 1 717'dir. 1993'ten 2016 yılına kadar öğretmen sayısında 5,4 kat artış olup, öğretmen sayısı 9 324'e yükselmiştir.

e. Liseler

Antalya'da ortaöğretim kurumlarının ilki 1898'de açılan beş yıllık "Liva İdadisi'dir. Okul, 1933'te orta ve lise bölümlerini içeren Antalya Lisesi'ne dönüştürülmüştür.¹ Uzun zaman tek lise bulunan Antalya'da lise sayısı 1964'te ikiye, izleyen 15 yıl içinde de 1'i akşam, 14'ü gündüz lisesi olmak üzere 15'e çıkmıştır. 1980-1981 öğretim yılında ise ildeki lise sayısı 19'a ulaşmıştır. Bu okullardan 3'ü bucak merkezlerinde açılmıştır (Yurt Ansiklopedisi: 1982, 832). 1993 yılında ilde 36 olan lise sayısı 2003 yılında neredeyse 2 kat artarak 63 olmuştur.

¹ Antalya Lisesi, ilin bilinen ilk eğitim-öğretim kurumudur. Muratpaşa ilçesi Işıklar Caddesi üzerinde bulunmaktadır. Rumi 1314 (1898) yılında Antalya'da "Beş Sınıflı Liva İdadisi" adı altında eğitim ve öğretime başlamıştır. 1916 yılında Liva İdadisinin adı "Sultani" olarak değiştirilmiş ve tek devrelik bir sistem uygulanmıştır. 1917'de Sultani'ye bir sınıf daha eklenerek okulun öğretim süresi on yıla çıkarılmıştır. 1926'da ortaokul 1933'de lise haline getirilmiştir. 1933 tarihinden itibaren "ANTALYA LİSESİ" adıyla anılmaktadır. 1968 yılına kadar lise ve ortaokul olarak hizmete devam etmiştir. 2005-2006 Eğitim Öğretim yılında 4 yıllık Anadolu Lisesi Programı uygulayan lise haline dönüştürülmüştür (Aydemir, 2014: 164; MEB, Antalya Lisesi, Web Sitesi).

Bu sayı 2012 yılında 110'a, 2016 yılında da 175'e yükselmiştir. İl 2016 yılında Türkiye'deki genel liselerin % 3,3'ünü teşkil etmektedir.

Antalya'da Lise Öğrenci Ve Öğretmen Sayısı

		1954-1955"	1964-1965	1977-1978
	Resmi	---	2	15
Okul	özel	---	---	---
	Toplam	---	2	15
	Erkek	379	1.209	4.624
Öğrenci	Kız	48	242	2.076
	Toplam	427	1.451	6.700
	Öğretmen	23	54	415

Kaynak: DİE, Milli Eğitim İstatistikleri, Ortaöğretim 1953-1960; Ortaöğretim 1961-1965; Ortaöğretim 1976-1978.

Liselere geçişler ortaokullara geçişlerden (%29) çok daha yüksek oranlarda gerçekleşmektedir. Lise öğrenci sayılarında 1954-1977 arasında 15 kate yakın bir artış olmuştur. Artış hızı özellikle kız öğrencilerde yüksektir (42 kattan çok). 1975-1976 öğretim yılında ortaokullardan diploma alan 3.156 öğrenciden hem kız hem de erkeklerin yaklaşık % 80'ni lise öğrenimine başlamıştır. Bunların 1.659'u erkek, 755'i kız öğrencidir. 1977-1978 öğretim yılında sınıflara ortalama 38 öğrenci düşmektedir.

1954-1955 eğitim öğretim yılında ilde genel liselerde görev yapan öğretmen sayısı 23'tür. 1964-1965 yılında bu sayı 54'e, 1977-1978 yılında da 415'e yükselmiştir. 1977-1978 öğretim yılında öğrenci ve öğretmen oranları arasında bir iyileşme olmuştur. Öğretmenlerin hemen hemen hepsi kadroludur. 1993 yılında ilde genel liselerde görevli öğretmen sayısı 1 361 iken, bu sayı 2016 yılında bu sayı 3,7 kat artarak 5 129'a yükselmiştir. 1993-2016 yılları arasında Türkiye'de genel liselerde görev yapan öğretmen sayısındaki artış 2,1 kat olmuştur. Dolayısıyla ildeki artış ülke değerinden fazladır.

1993-2003-2012-2016 Ortaokul Düzeyinde Okul, Öğrenci Ve Öğretmen Sayıları

	Genel Lise	Mesleki ve Teknik Lise	Genel Lise (Öğrenci)	Mesleki ve Teknik Lise (Öğrenci)	Genel Lise (Öğretmen)	Mesleki ve Teknik Lise (Öğretmen)
Antalya 1993	36	39	22 365	10 894	1 361	1 116
Antalya 2003	63	74	48 843	21 927	2 136	1 384
Antalya 2012	110	138	80 033	55 890	3 792	3 468
Antalya 2016	175	135	97 881	60 305	5 129	4 823

Kaynak: DİE, 1993; TÜİK, 2003, 2012, 2016

Antalya'nın ilk meslek okulu 1915'te 40 öğrenci ile öğretime açılan Darülmualimin'dir. İlk zamanlar öğrencilerinin beslenme giderlerini 60 kuruş günlük ödenekle karşılayan okul, yeterli bir yapıya kavuşunca yatılı olmuştur. 1919'da 8 kişiye diploma veren Darülmualimin, 1923'te öğrencileri İzmir'e aktararak kapatılmıştır. Mesleki ve teknik öğretim, 1939'da Atatürk'ün Yeni- kapı Köşkü'nde açılan Akşam Kız Sanat Enstitüsü ile yeniden başlatılmıştır (Yurt Ansiklopedisi: 1982, 832).

Antalya'da Orta Dereceli Mesleki Ve Teknik Öğretimde Okul, Öğrenci Ve Öğretmen Sayısı

		1961-62	1970-71	1974-75
Öğrenci	Erkek	1.282	2.576	2.753
	Kız	353	1.359	1.755
	Toplam	1.635	3.935	4.508
Okul		9	15	15
Öğretmen		109	233	275

Kaynak: DİE, Milli Eğitim İstatistikleri, İlgili Yıllar

1940'da Antalya'ya 16 km uzaklıkta Eski Perge bitişğinde Aksu Köy Enstitüsü açılmıştır. Enstitüye Muğla, Mersin ve Antalya köylerinden öğrenci alınmaktadır. Diğer enstitülerde olduğu gibi burada da "iş içinde, iş vasıtasıyla, iş için" eğitim uygulanmaktadır. Aksu Köy Enstitüsü, 1954'te İlköğretmen Okulu'na, 1974'te de Öğretmen Lisesi'ne dönüştürülmüştür.

1961-1962 Öğretim yılında Antalya'da dokuz meslek ve sanat okulu vardır. Bunlar arasında Aksu İlköğretmen Okulu 677, Erkek Sanat Ortaokulu 253, Kız Sanat Ortaokulu 236 öğrenciyle başta gelmektedir. 1974-1975 öğretim yılında ortaokulların çoğu meslek liselerine dönüştürülerek, meslek ve sanat okullarının sayısı 15'e yükselmiş, ayrıca bunlara Tarım Meslek Lisesi ve Teknik Lise de katılmıştır. 1980-1981'de bu sayı 19'a ulaşmıştır. Aksu öğretmen Lisesi 781, Endüstri Meslek Lisesi 791, Kız Sanat Ortaokulu 680, Kız Meslek Lisesi 586, İmam Hatip Lisesi 457 öğrenciyle bu alanda önde gelen kurumlardır.

Antalya'da 1993 yılında 39 olan mesleki ve teknik lise sayısı, 2003'te 74'e, 2012'de 138'e çıkmıştır. 2016 yılında bu sayı karşımıza 135 olarak çıkmaktadır. 2012'den 2016 yılına kadar genel liselerde artış olduğu dikkate alındığında, önceki yıllarda mesleki ve teknik lise olarak eğitim öğretim veren 3 lisenin genel lise olarak eğitim faaliyetlerine devam ettiği düşünülmektedir.

1961-1962 öğretim yılında 1 635 olan öğrenci sayısı %175'lik bir artışla, 1974- 1975 öğretim yılında 4 500'ü aşmıştır. 1961-1962 öğretim yılında ortaöğretimdeki öğrencilerin % 17,2'si, 1974-1975 öğretim yılında %18,8'i bu tür öğretim kuramlarına devam etmektedir. Dolayısıyla, öğrencileri genel eğitimden, mesleki ve teknik eğitime kaydırmayı ilke alan beş yıllık planların hedefleri pek gerçekleşmemiştir. Sonraki yıllarda da yoğun bir artış gösteren öğrenci sayısı, 1980-1981 döneminde 8 319'a çıkmıştır. 1993 yılında 10 894 öğrenci öğrenim görürken, 2016 yılında bu sayı neredeyse 6 kat artarak 60 305'e çıkmıştır. Yine de bu veriler genel liselerdeki öğrenci sayısı ile kıyaslandığında meslek ve teknik liselerin genel liseler kadar tercih edilmediği ortaya çıkmaktadır.

On beş yıllık süre içinde öğretmen sayılarında % 152'lik bir artış olmuştur. 1961-1962 ve 1974-1975 öğretim yılları arasındaki öğrenci artışı ise, hemen hemen 3 katı olmuştur, öğretmenlerin büyük çoğunluğu kadroludur. 1961-1962 öğretim yılında Öğretmenlerin %79'u, 1974-1975 öğretim yılında ise %90'ı kadrolu öğretmendir. 1993'ten 2003'e kadar öğretmen sayısında çok az artış olurken, 2003'ten 2012'ye kadar 2,5 kat artış olmuştur. 2016 yılında mesleki ve teknik liselerde 4 823 öğretmen görev yapmaktadır.

Üniversiteye giriş sınavlarında Antalya İli 1965-1966 öğretim yılında 7 ili içeren Akdeniz bölge ortalaması altında başarı göstermiştir. Türkiye genelinde 48. sırada bulunmaktadır. On yıllık süre sonunda, 1976-1977 öğretim yılında, binde 141'lik başarı oranıyla 18. il konumuna ulaşmıştır. 15 liseden sınava giren 3 529 öğrenciden 498'i sınavı kazanmıştır. Bölgede, Burdur'dan sonra ikinci başarılı ildir.

2003 yılında ilde ÖSS'ye giren öğrenci sayısı 29 822, sınavı kazanan sayısı da 25 558'dir. Antalya bu değerleriyle Ankara ve Konya'dan sonra 3. Sırada gelmektedir (ÖSYM, ÖSYS, Sayısal Bilgiler, 2003 ÖSS'de İllere Göre Sınav Sonuç Bilgileri). 2013'de il YGS'deki başarı sırasında tüm iller içinde 9. Sırada yer almıştır. 2015 yılında ilin YGS puan ortalaması 204,3'tür ve il tüm iller içinde 14. Sırada yer almıştır (TÜİK, İllerde Yaşam Endeksi Gösterge Değerleri, 2015).

f. Yükseköğretim

Antalya'da 1'i fakülte olmak üzere üç yükseköğretim kurumu vardır. 1978-1979 akademik yılında, bu kurumlarda 685 Öğrenci okumaktadır. Öğretim üyesi sayısı 59'dur (Yurt Ansiklopedisi: 1982, 833). Bugün ilde bulunan devlet üniversiteleri Akdeniz Üniversitesi ve Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi'dir. Antalya AKEV Üniversitesi (2015), Antalya Bilim Üniversitesi (2009), Alanya Hamdullah Emin Paşa Üniversitesi (2011) ilde bulunan vakıf üniversiteleridir.

Akdeniz Üniversitesi 1982 yılında Batı Akdeniz bölgesindeki yükseköğretim kurumlarını da kapsayacak şekilde Antalya'da kurulmuştur. Üniversite, Isparta'daki birimlerini 1992 yılında Süleyman Demirel Üniversitesine; Burdur'daki birimlerini 2006 yılında Mehmet Akif Ersoy Üniversitesine; Alanya'daki birimlerini ise 2015 yılında kurulan Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesine devretmiştir. Ayrıca, Antalya Kültür ve Eğitim Vakfı Üniversitesi'nin kuruluşu aşamasında hami üniversite olarak yer almıştır. 31.05.2017 tarihi itibarıyla üniversitede toplam 69.030 öğrenci, 4.303 akademik ve idari personel bulunmaktadır. Akdeniz Üniversitesi bugün itibarıyla 22 Fakülte, 7 Enstitü, 3 Yüksekokul, 1 Konservatuar, 12 Meslek Yüksekokulu ve 57 adet araştırma ve uygulama merkezinde eğitim, araştırma ve topluma hizmet noktasında çeşitli faaliyetlerine devam etmektedir (Akdeniz Üniversitesi, Genel Tanıtım, Tarihçe).

Antalya'da Akdeniz Üniversitesi'nin kurulması ve daha sonra ilçelere Meslek Yüksekokulları ile yayılması, sonucu ilde önemli hizmetler yapmaya başlar. Üniversitede ülke değerlerine göre yeteri kadar öğretim üyesi bulunmakta ve bu kadrolarla Yüksek Lisans ve Doktora öğrenimleri yapılabilmektedir. Sosyo-ekonomik gelişmişlikte il 1996 yılı verilerine göre % 5,43'lük değeri ile 4.sırada yer alırken 2003 yılında % 11,72 değeri ile 3.sıraya yükselir (Dinçer vd.,2003: 56). İlin bu sıra değerinde ildeki üniversiteye ilaveten ildeki yükseköğrenim yapanların katkısı büyüktür.

1993 yılında ilde önlisans ve lisans düzeyinde üniversiteye yeni kayıt yaptıran öğrenci sayısı 1 693, toplam öğrenci sayısı 5 170'dir. Aynı yıl ilde 152 yüksek lisans, 36 doktora öğrencisi vardır. İldeki öğretim elemanı sayısı da toplamda 538'dir (DİE, İl ve Bölge İstatistikleri, 1994). 2000 yılında ise önlisans ve lisans düzeyinde yeni kayıt yaptıran öğrenci 2 906, okuyan öğrenci 10 326, mezun sayısı da 1 635'dir. Aynı yıl kendi biriminde görevli öğretim elemanı sayısı 1 215'dir. Bunların 162'si profesör, 86'sı doçent, 142'si yardımcı doçent, 825'i diğer öğretim elemanlarından oluşmaktadır. 2016 yılı itibariyle de önlisans ve lisans düzeyinde yeni kayıt yaptıran öğrenci 17 947, okuyan öğrenci 70 265, mezun sayısı da 8 538'dir. Aynı yıl kendi biriminde görevli öğretim elemanı sayısı 2 826'dır. Bunların 434'ü profesör, 260'ı doçent, 634'ü yardımcı doçent, 1 498'i diğer öğretim elemanlarından oluşmaktadır (TÜİK, Bölgesel İstatistikler, Eğitim İstatistikleri, 2000, 2016). 200 yılından 2016 yılına kadar ilde üniversite öğrencilerinin sayısı 7 kat artmıştır.

2016 yılında Türkiye'de yükseköğretim veya fakülte mezunlarının oranı % 14,9 iken bu değer ilde %16,7'dir. İl sahip olduğu değerle ülkenin biraz üzerindedir. Yüksek lisanstan mezun kişi sayısı 16 540, ülke içindeki payı da %2,4 iken, doktoradan mezun kişi sayısı da 4 033 olup, ülke içindeki payı % 2,3'tür.

g. Yaygın Eğitim

Yaygın eğitim kursları, 1968'den bu yana gelişmeler göstermiştir. Bazı alanlarda uzmanlaşmaya gitme olanaklın sağlanmış, dersler konulmuştur. Buna karşılık, gezici ve sabit biçki-dikiş kursları ile demircilik, marangozluk, yapı ve orman yapı kursları uygulamaları giderek azaltılmış ve tümüyle durdurulmuştur. Bunların yerini Halk Eğitim Müdürlüğü ve Tarım Bakanlığı ile Turizm ve Tanıtma Bakanlığının düzenledikleri ve daha çok yeni gereksinimleri karşılayan kurslar almıştır. Bu kurslara katılanlar, çoğunlukla okul çağındaki erkek ve kızlardır. Ancak sonraları yetişkinler de ilgi göstermeye başlamıştır.

Özellikle el sanatları, meslek eğitimi, otelcilik, lokantacılık, sanayi eğitimi kursları ilgi çekmiştir. 1978'de çeşitli kursların öğrenci sayısı 5.000 dolayındadır. Bunun yaklaşık 1.750'si ildeki 8 Pratik Kız Sanat Okulu'na gitmekte, 2.000'i de Halk Eğitim Müdürlüğü'nün meslek kurslarına katılmaktadır.

Hem erkek, hem kızlar için ayrı ayrı düzenlenen Kuran kurslarına, 1968' de 1 330 öğrenci katılmaktadır. Bunların 557'si ilköğretim, 6 981 ortaokul ve lise çağındadır. Yetişkinler, 50'yi geçmemektedir. İlerleyen yıllarda kurs ve öğrenci sayısında düşüşler olmuştur. 1978-1979'da toplam 26 kursta 677 öğrenci vardır. Türkiye'de etkinliklerini sürdüren Kuran kurslarının 1968'de % 6'sı Antalya'da bulunurken, bu oran 1978'de % 1,8'e düşmüştür.

Korunmaya gereksinimi olan çocukların, mahkeme kararıyla kabul edildikleri yetiştirme yurdu, eğitim kurumu niteliği taşımakla birlikte, öncelikle bir hizmet kurumudur. Yetiştirme yurdunda hem kız, hem erkek çocuklar barınmaktadır. Çocukların büyük bir bölümü öğrencidirler. İşe verilenler ve bir aile yanında barındırılanların oranı, üçte bir dolayındadır. Çocuktan ailelere verme programı, küçük ölçüde başarılı olmuştur. Bu yurttan 1978'de 50'si kız olmak üzere, toplam 170 çocuk bulunmaktadır (Yurt Ansiklopedisi: 1982, 833).

Günümüzde İl Milli Eğitim Müdürlüğü bünyesinde tüm ilçelerde Halk Eğitim Merkezi ve ASO müdürlükleri halka hizmet vermektedir. Bu kurumlarda bilgisayar kursları, dil kursları, halk oyunları, hasta ve yaşlı bakımı, el sanatları, kişisel gelişim, güzellik ve saç bakımı kursları verilmektedir.

Antalya Büyükşehir Belediyesi bünyesinde hizmet veren ASMEK'lere de halkın yoğun bir ilgisi söz konusudur. ASMEK, yaygın eğitim ilkeleriyle gerçekleştirilen bir yetişkin eğitim kursudur. Bu kurslara katılmak için alt yaş sınırı 15 olduğu gibi üst yaş sınırlaması yoktur. Halka sunulan tüm hizmetler ücretsizdir. Başarı ile kursu tamamlayan katılımcılara MEB onaylı sertifika verilmektedir. Burada bilgisayar, yabancı dil, bilgisayar meslek kursları, sosyal ve kültürel kurslar, sanat kursları ve meslek kursları olmak üzere 6 ana branş altında 250 adet kurs verilmektedir. 2016-2017 tarihi itibariyle 22 kursta merkezinde 319 öğretmen ile 25 056 kursiyere hizmet eğitim verilmektedir (ABB, Yaygın Eğitim Şube Müdürlüğü, ASMEK).

h. Okullaşma Oranı, Okul Ve Öğretmen Başına Öğrenci Sayıları

İlkokulda 1978-1979 döneminde öğretmen başına düşen öğrenci sayısı 1961-1962'ye göre yarı yarıya azalarak 26'ya düşmüştür. Bu sayı, kentlerde 30, köylerde 24'tür. 1954-1955 yılında ortaokullarda 20 öğrenciye 1 öğretmen düşerken, 1977-78'de bu sayı 33 olmuştur. 1954-1955 öğretim yılında lise kademesinde ilde bir öğretmene 19 öğrenci düşerken, bu sayı 1977-1978 öğretim yılında 16 olmuştur. 1980-1981 'de ise öğretmen başına 17 öğrenci düşmektedir.

Antalya ilkokul ve ortaokul düzeyinde 1963 ve 1993 yıllarında okul başına düşen öğrenci sayılarında ülkenin gerisinde iken, öğretmen başına düşen öğrenci sayılarında ülkeden iyi durumdadır. 1963 yılında mesleki ortaokullarda okul başına düşen öğrenci sayısında il, ülkenin gerisindeyken, 1993'te ülkeden iyi durumdadır. 1963 yılında mesleki ortaokullarda öğretmen başına düşen öğrenci sayısında il ve ülke değerleri aynıdır ancak 1993 yılına bakıldığında il, ülkenin oldukça gerisindedir.

	İlköğretim						Ortaöğretim			
	İlkokul		Ortaokul		Mesleki Ortaokul		Lise (genel)		Mesleki ve Teknik Lise	
	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B
Türkiye 1963	130	45	434	23	188	14	430	16	258	18
Türkiye 1993	134	28	338	47	362	17	490	15	384	15
Türkiye 2013	195	19	304	18	---	---	506	16	308	14
Türkiye 2016	195	17	301	16	---	---	377	13	419	12
Antalya 1963	121	50	361	21	196	14	268	22	---	---
Antalya 1993	114	23	176	32	182	97	621	16	279	10
Antalya 2013	227	18	264	16	---	---	505	18	331	14
Antalya 2016	242	15	258	15	---	---	364	12	395	11

Kaynak: DİE,1965, 1993; TÜİK 2013, 2016.

Tablo 4. Okul ve Öğretmen başına düşen öğrenci sayısı A-Okul başına öğrenci sayısı B-Öğretmen başına öğrenci sayısı.

Genel lise düzeyinde okul başına düşen öğrenci sayısında, 1963 yılında, il ülke değerlerinden iyi durumdayken, 1993 yılında il ülkenin gerisindedir. Aynı yıl mesleki ve teknik liselerde ilin değerleri ülkeninkinden iyi durumdadır. 2013 ve 2016 yılı verileri değerlendirildiğinde genel liseler ile mesleki ve teknik liselerde okul ve öğretmen başına düşen öğrenci sayılarında il, ülke değerlerinden iyidir.

2000-2001 eğitim öğretim yılında ilde ilkokullarda okullaşma oranı % 99,2, genel liselerde % 40,0, mesleki ve teknik liselerde de % 17,6'dır. Aynı yıl, Türkiye'de ilkokullardaki okullaşma oranı % 98,0, genel liselerde % 39,9, mesleki ve teknik liselerde % 20,4 olup, ilin durumu ülkeden iyidir (Dinçer vd., 2003: 161). 2013-2014 eğitim öğretim yılında ilkokulda okullaşma oranında ilin oranı % 99,6'dır. İl bu değer ile % 99,5 olan Türkiye değerinin altında yer almıştır. İlin ortaöğretimdeki okullaşma oranı % 80,8 ile % 76, 6 olan ülke değerinin üzerindedir (TÜİK, Seçilmiş Göstergelerle Antalya 2013, s.25-26).

2007/2016 Yıllarında İlköğretim Ve Ortaöğretim Düzeyinde Okullaşma Oranı

2007	Türkiye			Antalya		
	İlköğretim	Ortaöğretim		İlköğretim	Ortaöğretim	
Toplam	97,3		58,5	99,8		65,1
2016	İlkokul	Ortaokul	Ortaöğretim	İlkokul	Ortaokul	Ortaöğretim
Toplam	91,1	95,6	82,5	89,1	95,3	87,8

Kaynak: Millî Eğitim İstatistikleri, Örgün Eğitim 2007-2008: 1; TÜİK, Bölgesel İstatistikler, Eğitim İstatistikleri, 2007, 2016).

2007 yılının verilerine göre il ilköğretim ve ortaöğretim okullaşma oranlarında ülkeden iyi durumdadır. 2016 yılında ilköğretimde okullaşma oranından il, ülkenin gerisinde kalırken, ortaokul okullaşma oranında ülke ile aynı değerde, ortaöğretimde ise ülke değerlerinden iyidir.

1. Antalya Halkevi

“Milleti eğitime” ye yönelik kurumsal ve mimari altyapı, Cumhuriyetin ideolojik gündeminde önceliğe sahiptir (Bozdoğan, 2002). Bu amaçla 1930’lu Türkiye genelinde Halkevleri açılmaya başlanmış, 1932 yılında Antalya Halkevi hizmete açılmıştır.

Halkevi bünyesinde, dil tarih ve edebiyat, güzel sanatlar, gösterit, spor, sosyal yardım, halk dershaneleri ve kurslar, kitapsaray ve yayın, köycülük, müze ve sergi olmak üzere 9 şube bulunmaktadır (Deniz, 2009: 126). Halkevi Türk Akdeniz ve Meltem ismiyle dergiler de çıkarmıştır (Dünden Bugüne Antalya, 2012: 229). Genel amaç halkın kültür, sanat ve bilim anlamında bilinçlenmesini, bu yönde düzenlenen aktivitelere katılmasını, Yeni Türkiye’yi benimseyerek, ayak uydurmasını sağlamaktır.

i. Kütüphaneler

1932 yılında açılan Halkevi’nin bir kütüphanesi bulunmaktadır ve tüm halkın erişimine açıktır. 1989 yılında ildeki halk kütüphanesi sayısı 16, kitap sayısı 134 842, okuyucu sayısı da 263 718’dir. İlin Türkiye’deki kütüphaneler içindeki payı % 2,0’dır. Aynı yıl ilde çocuk kütüphanesi yoktur. 1993 yılında ildeki kütüphane sayısı 19 olurken ülke içindeki payı % 1,8’dir. Kitap sayısı 184 401, okuyucu sayısı 374 924’tür.

TÜİK 2008 ve 2016 verilerine göre ilde 17 kütüphane vardır. 2008-2016 yılları arasında kütüphanelerdeki kitap ve okuyucu sayılarında artış olmuştur. Kitap sayısı % 11,7, okuyucu sayısı da % 17,8 artmıştır (TÜİK, 2013, 2016).

SONUÇ

Cumhuriyet’in ilanıyla birlikte ülkenin nihai hedefi olan “muasır medeniyetler seviyesine ulaşma” ancak eğitilmiş bir ulus ile mümkündür. Bu anlamda eğitim seviyesinin iyileştirilmesine, okuryazar oranının artırılmasına ve eğitilmiş insana ihtiyaç duyulmuştur. Toplumun gelişmesi ve kalkınması için gerekli olan eğitime talep de günden güne artmış, bu talep doğrultusunda okul ve öğretmen sayısı da yükselmiştir. İlk olarak eğitimdeki ikilik kaldırılmış, devam eden süreçte belirlenen planlar çerçevesinde eğitim politikalarına yöne verilmiştir.

Bu çalışmada, Antalya’nın Cumhuriyet Dönemi’nde eğitim alanında gelişimine yer verilmiş, ilin değerleri ülkenin değerleri ile karşılaştırılmıştır. Cumhuriyet’in ilk yıllarında il, sahip olduğu eğitim oranları ile Türkiye değerlerinin gerisinde kalsa da 1990’lı yıllar itibarıyla açığı kapatmış, 2000’li yıllar itibarıyla de pek çok kriterde ülkeyi geçmeyi başarmıştır. Sosyo-ekonomik gelişmişlikte il 1996 yılı verilerine göre % 5,43’lük değeri ile 4.sırada yer alırken 2003 yılında % 11,72 değeri ile 3.sıraya yükselir. İl, 2013 verileriyle iller arası gelişmişlik düzeyi sıralamasında Ankara, İstanbul ve İzmir’den sonra 4. sırada gelmekte, gelişmiş iller kategorisinde değerlendirilmektedir. 2014-2015 TÜİK verilerine göre il okuma - yazma oranı (+ 15 yaş üzeri) %98,45’tir ve il bu değerle Türkiye’de 1. sıradadır. 2013-2016 verilerine bakıldığında, ilin sahip olduğu değerlerle okuryazar erkek ve kadın anlamında ülke değerlerini geçtiğini görmekteyiz. İlde bulunan devlet ve vakıf üniversitelerinin bu anlamdaki katkısı da önemlidir.

Antalya her yaşta eğitime önem veren bir ildir. Antalya Büyükşehir Belediyesi bünyesindeki ASMEK ve Milli Eğitim bünyesinde hizmet veren halk eğitim merkezi ve akşam sanat okullarının varlığı ve halkın bu kurslara duyduğu ilgi bunun kanıtıdır

KAYNAKÇA

[Akarsu, Füsün. \(2000\). Cumhuriyet Dönemi Eğitim Uygulamaları: Bir Özet Değerlendirme Eğitim ve Bilim Dergisi, 25\(116\), 3-7.](http://egitimvebilim.ted.org.tr/index.php/EB/article/view/5271)

<http://egitimvebilim.ted.org.tr/index.php/EB/article/view/5271> Erişim: 01.08.2017.

[Akdeniz Üniversitesi, http://www.akdeniz.edu.tr/page/tarihcemiz.php](http://www.akdeniz.edu.tr/page/tarihcemiz.php) Erişim: 1.04.2018.

[Antalya Lisesi, http://antalyalisesi.meb.k12.tr/meb_iys_dosyalar/07/19/969457/icerikler/antalya-lisesinin-tarihcesi_224932.html?CHK=61485a48485c72c6081bf32a57ce5b6f](http://antalyalisesi.meb.k12.tr/meb_iys_dosyalar/07/19/969457/icerikler/antalya-lisesinin-tarihcesi_224932.html?CHK=61485a48485c72c6081bf32a57ce5b6f) Erişim: 31.03.2018.

[ASMEK, http://www.asmek.org.tr/](http://www.asmek.org.tr/) Erişim: 31.03.2018.

[Aydemir, Sefa S. \(2014\). Cumhuriyet Döneminde Liselerin Tarihi Gelişimi \(Antalya Lisesi Örneği\). Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi. Yıl:2, Sayı:2.](#)

[Bozdoğan, Sefa S. \(2002\). Modernizm ve Ulusun İnşası Erken Cumhuriyet Türkiye’sinde Mimari Kültür. Metis Yayınları, İstanbul.](#)

- Ertürk, Selahattin.** (1998). Öğretimi Planlama Uygulama ve Değerlendirme, Ankara.
- Deniz, Muzaffer.** (2009). "Cumhuriyetin İlk Yıllarında Antalya Şehrinde Eğitim (1923-1950)". (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Derman, M. Taner ve Handan Asude Başal.** (2010). [Cumhuriyetin İlanından Günümüze Türkiye’de Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretimde Niceliksel ve Niteliksel Gelişmeler. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 3\(11\), 560-569.](#)
- DİE** (1945). Genel Nüfus Sayımı Verileri.
-----(1955); Genel Nüfus Sayımı Verileri.
-----(1960); Genel Nüfus Sayımı Verileri.
-----(1965); Genel Nüfus Sayımı Verileri.
-----(1980), Genel Nüfus Sayımı Verileri.
-----(1993), İl Ve Bölge İstatistikleri.
-----(1994), İl Ve Bölge İstatistikleri.
-----(1961-1965), Milli Eğitim İstatistikleri.
-----(1963), Milli Eğitim İstatistikleri.
-----(1970-1971), Milli Eğitim İstatistikleri.
-----(1974-1975), Milli Eğitim İstatistikleri.
-----(1978-1979), Milli Eğitim İstatistikleri.
- Dinçer, Bülent vd.** (2003); [İllerin Sosyo- Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması, Bölgesel Gelişme ve Yapısal Uyum Genel Müdürlüğü.](#)
- Dünden Bugüne Antalya,** (2012). [T.C Antalya Valiliği İl Kültür Ve Turizm Müdürlüğü Yayınları, C. 2, Antalya.](#)
- MEB** (1999). [Eğitim İstatistikleri----](#), (2007-2008). [Sayısal Veriler.](#)
- ÖSYM,** <http://www.osym.gov.tr/TR,2057/ossde-illere-gore-sinav-sonuc-bilgileri.html> Erişim: 29.03.2018.
- Sürmen, Y. Gülizar.** (2011). "Türk Milli Eğitiminde Örgün Eğitimin Yeri Ve Okul Öncesi Eğitim". (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- TÜİK,** (1990), Bölgesel İstatistikler, Demografik Veriler.
-----(2000), Bölgesel İstatistikler, Demografik Veriler.
-----(2017), Bölgesel İstatistikler, Demografik Veriler.
-----(1997). Bölgesel İstatistikler, Eğitim istatistikleri.
-----(2000). Bölgesel İstatistikler, Eğitim istatistikleri.
-----(2007). Bölgesel İstatistikler, Eğitim istatistikleri.
-----(2012). Bölgesel İstatistikler, Eğitim istatistikleri.
-----(2016). Bölgesel İstatistikler, Eğitim istatistikleri.
-----(2013). Seçilmiş Göstergelerle Tunceli.
-----(2015). İllerde Yaşam Endeksi.
- Yurt Ansiklopedisi,** (1982). "Antalya" Maddesi, II. Cilt, Anadolu Yayıncılık, İstanbul.